

JUUPAJOEN KUNNAN KIUSAAMISEN VASTAISEN TOIMINNAN SUUNNITELMA ESI- JA PERUSOPETUKSEEN 2026

JUUPAJOEN KOULUJEN KIUSAAMISEN VASTAINEN SUUNNITELMA 2026-2028	3
1. Kiusaamisen määritelmä.....	3
2. Turvallisuus ja kiusaamisen ehkäisy kouluyhteisössä	4
2.1 Vastuut ja yhteistyö.....	4
2.2 Opiskeluhoitoryhmän rooli	4
3. Juupajoen toimintamalli	4
3.1 Kiusaamisen, väkivallan ja häirinnän ehkäiseminen kouluissa	4
3.2 Kiusaamiseen puuttuminen	6
3.3 Kiusaamisen jälkihoito	6
3.4.Toimintamallit kaaviokuvina	8
3.5. Suunnitelmaan perehdyttäminen ja tiedottaminen lukuvuosittain.....	11
3.6. Päivittäminen, seuranta ja arviointi	11

JUUPAJOEN KOULUJEN KIUSAAMISEN VASTAINEN SUUNNITELMA 2026-2028

Juupajoen koulujen kiusaamisen vastainen suunnitelma ohjaa kouluyhteisön yhteistä toimintaa kiusaamisen ehkäisyssä, tunnistamisessa, siihen puuttumisessa ja jälkihoidossa. Suunnitelma perustuu lapsen oikeuksiin, turvallisen koulupäivän varmistamiseen sekä koko kouluyhteisön yhteiseen vastuuseen. Kiusaamiseen puuttuminen on järjestelmällistä, yhdenmukaista ja näkyvää toimintaa koulun arjessa. Siinä korostuvat ennaltaehkäisy, varhainen puuttuminen sekä yhteistyö huoltajien ja opiskeluhuollon kanssa.

1. Kiusaamisen määritelmä

Kiusaaminen on tahallista, toistuvaa ja epätasa-arvoiseen valtasuhteeseen perustuvaa käytöstä, jossa tarkoituksellisesti tai toiminnan seurauksena aiheutuu toiselle pahaa mieltä, kipua, pelkoa tai vahinkoa. Kiusatun on usein vaikea puolustautua yksin.

Kiusaaminen on väkivaltaa, joka voi täyttää rikoksen tunnusmerkistön. Rikos on rikos, eikä sitä voi selitellä millään. Vastuu väkivallasta on aina tekijällä.

Kiusaaminen eroaa yksittäisistä riidoista tai konflikteista seuraavilla tunnusmerkeillä:

- Kiusaaminen on toistuvaa.
- Se on tietoista ja tahallista.
- Siihen liittyy vallankäyttöä.
- Se on usein ryhmäilmiö.

Toisinaan kiusaaja selittelee väkivaltaisista tekoistaan leikkimielisyydellä ja sillä, että "se oli vain läppää". Siksi kiusaamistilanteeseen puuttuminen edellyttää erilaisia toimintatapoja kuin yksittäiseen tekoon puuttuminen.

Kaikkia kiusaamiseksi koettuja tekoja ei ole aina tarkoitettu loukkaaviksi, eivätkä kaikki lapset ja nuoret vielä hahmota toimintansa seurauksia. Kiusaamisen erottaminen riidasta tai konfliktista voi olla haastavaa, ja kiusaaminen voidaan määritellä eri tavoin.

Kiusaaminen voi olla esimerkiksi:

- nimittelyä, pilkkaamista tai naurunalaiseksi tekemistä
- fyysistä satuttamista, kuten tönimistä tai lyömistä
- omaisuuteen kohdistuvaa ilkivaltaa
- ulkopuolelle jättämistä, juorujen tai valheiden levittämistä
- netissä tai sosiaalisessa mediassa tapahtuvaa kiusaamista
- syrjivää kiusaamista taustan tai ominaisuuksien perusteella

Kiusaaminen on usein ryhmän ylläpitämä ilmiö, jossa voi esiintyä erilaisia rooleja (apuri, kannustaja, hiljainen hyväksyjä, puolustaja, kiusaaja ja uhri). On hyvä huomata, että lapsella voi olla samaan tilanteeseen liittyen useita eri rooleja. Jokaisen rooli vaikuttaa siihen, jatkuuko vai loppuuko kiusaaminen.

2. Turvallisuus ja kiusaamisen ehkäisy kouluyhteisössä

Jokaisella lapsella on oikeus turvallisuuteen ja koskemattomuuteen elämässään. Kouluyhteisöllä on velvollisuus turvata nämä oikeudet niin fyysisessä, psyykkisessä kuin sosiaalisessakin ympäristössä. Turvallinen koulupäivä on oppimisen ja hyvinvoinnin perusta, ja kiusaamisen ehkäisy on osa koulun arkea kaikissa toimintaympäristöissä.

2.1 Vastuut ja yhteistyö

- **Huoltajilla** on ensisijainen vastuu lapsen huolenpidosta.
- **Opetuksen järjestäjä ja rehtori** vastaavat turvallisesta toimintaympäristöstä.
- **Koko kouluyhteisö** osallistuu turvallisuuden rakentamiseen.

2.2 Opiskeluhooltoryhmän rooli

Opiskeluhooltoryhmä vastaa kiusaamisen vastaisen työn suunnittelusta, toteutuksesta ja arvioinnista. Lisäksi se:

- **ennaltaehkäisee** kiusaamista.
- **kehittää** toimintamalleja ja vastuunjakoja.
- **päivittää** kiusaamisen vastaista suunnitelmaa.
- **huomioi** verkkoympäristöt.
- **seuraa** kiusaamisen esiintyvyyttä.
- **osallistaa** oppilaita ja huoltajia.
- **arvioi** toiminnan vaikuttavuutta.

3. Juupajoen toimintamalli

3.1 Kiusaamisen, väkivallan ja häirinnän ehkäiseminen kouluissa

Kiusaamisen vastainen työ on koko koulun yhteinen tehtävä. Kiusaamisen suunnitelmallinen ennaltaehkäisy, siihen puuttuminen, seuranta ja jälkihuolenpito ovat tärkeä osa toimintakulttuuriamme. Kiusaamisen vastainen toiminta kiusaamistilanteissa on johdonmukaista. Toimintaa ohjaa kiusaamisen vastainen toimintamalli, joka näkyy koulun arjessa oppilaille, huoltajille sekä koulun henkilöstölle. Tärkeä osa kiusaamisen ennaltaehkäisyä on kodin ja koulun avoin sekä säännöllinen yhteistyö, jolla tuetaan oppilaiden turvallista arkea.

Positiivisen ilmapiirin vahvistaminen on osa jokaista kohtaamista. Aikuisen esimerkillä on suuri merkitys koulun ilmapiirin luomisessa.

Koulun/luokan yhteiset säännöt ovat selkeitä ja kaikille tiedossa olevia.

Ryhmäytymistä ja koulukaverisuhteita edistetään varmistamalla, että jokainen oppilas kokee kuuluvansa ryhmään eikä jää ulkopuolelle. Aikuisten tehtävä on luoda turvallinen, avoin ja hyväksyvä ilmapiiri. Koulukaveritaitojen kehittymistä edistetään suunnitelmallisesti harjoituksilla, joissa oppilaat harjoittelevat sosiaalista vuorovaikutusta leikkien, pelien, yhteistyön ja oppimistehtävien avulla.

Tunne-, vuorovaikutus- ja turvataidot ovat tärkeitä jokaisen mielenterveyden kannalta sekä koko kouluyhteisön hyvinvoinnin perustana. Toteutamme tunne-, vuorovaikutus- ja turvataitokasvatusta opetussuunnitelman mukaisesti. Tulevaisuuden kehittämistehtävänä on luoda Juupajoen perusopetuksen käyttöön tunne-, vuorovaikutus- ja turvataitovuosisikello tukemaan opetussuunnitelman toteutumista.

Yhteiset tapahtumat, leikit ja toimintatuokiot lisäävät yhteisöllisyyttä. Yhteistyö eri ikäluokkien välillä on tärkeää viihtyvyyden ja turvallisuuden lisäämiseksi. Sitä voidaan toteuttaa esimerkiksi kummi- tai tukioppilastoimintana.

Liikuntavälineiden riittävä määrä takaa sen, että jokaiselle on jotain mielekästä puuhaa, ja aktiivisella välituntitoiminnalla ehkäistään yhteenottoja ja lisätään yhteisöllisyyttä. Välituntitoimintaa kehitetään yhteistyössä sidosryhmien kanssa, esimerkiksi 4H ja MLL.

Juupajoen kouluissa ei hyväksytä väkivaltaa, kiusaamista tai häirintää, ja jokaisen aikuisen velvollisuus on puuttua niihin. Koko henkilöstö on vastuussa lasten ja nuorten suojaamisesta väkivallalta, kiusaamiselta ja häirinnältä. Aikuisten tulee olla läsnä, havainnoida oppilaiden käyttäytymistä aktiivisesti ja puuttua heti kaikkeen epäasialliseen käyttäytymiseen.

Kiusaamiskartoitukset tehdään kaikille luokille syys-lokakuussa ja helmi-maaliskuussa. Niiden ajankohdat merkitään lukuvuosisuunnitelmaan. Kartoitusten järjestämisestä ja tulosten hyödyntämisestä vastaa rehtori.

Kiusaamisen määrittely ja käsitteen avaaminen oppilaille ja henkilökunnalle on erityisen tärkeää, jotta kaikki ymmärtävät, mitä kiusaaminen on. Tämä on tarpeen, jotta kaikki osaavat tunnistaa kiusaamisen arjessa ja tietävät, kuinka siihen tulee puuttua. Oppilaiden kanssa aihetta käsitellessä otetaan aina huomioon heidän ikätasonsa.

Siirtymävaiheissa 2. ja 6. luokan keväällä oppilaat pääsevät tutustumaan tulevaan kouluunsa, sen tiloihin, toimintatapoihin ja henkilökuntaan. Vanhemmat oppilaat toimivat vertaistukena, opastavat uusia oppilaita ja esittelevät koulun arkea. Siirtymävaiheessa kiinnitetään erityishuomiota luokan ryhmäytymiseen sekä keväällä että syksyllä. Ryhmäytymistä tuetaan läpi koko lukuvuoden. Tällä varmistetaan, että oppilaille muodostuu turvallinen ja yhteenkuuluvuutta vahvistava alku uudessa koulussa ja luokassa.

3.2 Kiusaamiseen puuttuminen

Kiusaamiseen puututaan aina, kun siitä tehdään havainto, epäily tai ilmoitus. Vastuu kiusaamisen puheeksi ottamisesta kuuluu koko kouluyhteisölle.

Kiusaamistilanteen selvittämisestä vastaavat yhteistyössä kiusatun ja kiusaajien luokanopettajat tai luokanvalvojat. He tiedottavat huoltajille tilanteesta ja selvittelyn etenemisestä. He myös kirjaavat Wilma-muistion ja tiedottavat tilanteesta oppilaiden kanssa työskentelevää koulun opetus- ja opiskeluhuoltohenkilökuntaa Wilma-viesteillä.

Kiusaamistilanteet selvitetään viivytyksettä koulun toimintamallin mukaisesti. Kiusaajalle annetaan mahdollisuus muuttaa käytöstään. Huoltajat ja koulun henkilökunta tukevat oppilasta käyttäytymisen muutoksessa. Koulu voi myös tukea huoltajia vapaa-ajalla tai somessa tapahtuvan kiusaamisen selvittämisessä, mikäli sillä on vaikutusta koulunkäyntiin. Tapaukset kirjataan Wilma-muistioon. Koululla ei kuitenkaan ole mahdollisuutta antaa kurinpidollisia seurauksia vapaa-ajan tilanteista.

Rikoksen tunnusmerkit täyttävässä kiusaamistilanteessa koulun henkilökunta tekee ilmoituksen poliisille sekä arvioi lastensuojeluilmoituksen tarpeen. Tällaisia rikoksen tunnusmerkit täyttäviä tekoja voivat olla esimerkiksi pahoinpitely, laiton uhkaus, kunnianloukkaus ja yksityiselämää loukkaavan tiedon levittäminen.

Kurinpidollisia seuraamuksia voidaan käyttää vain yksilöidyistä tapahtumista. Kurinpidollisia toimenpiteitä ovat jälki-istunto, kirjallinen varoitus ja määrääjäksi erottaminen.

Vastuu:

Oppilaat ja huoltajat ilmoittavat kiusaamisesta heti sen tultua tietoon, ja koulun henkilökunta vastaa kiusaamiseen puuttumisesta.

Seuranta:

Kiusaamistapausten seuranta on osa selvittämisprosessia. Luokanopettaja tai luokanvalvoja järjestää seurantapalaverin 2–4 viikon kuluttua.

3.3 Kiusaamisen jälkihoito

Kiusatulle ja kiusaajalle tarjotaan mahdollisuus jälkihoitoon, jonka toteuttavat opiskeluhuollon erityistyöntekijät kuraattori, koulupsykologi tai terveydenhoitaja.

Kiusaamistapauksen selvittänyt opettaja ottaa yhteyttä opiskeluhuollon erityistyöntekijään tai muuhun jo olemassa olevaan oppilaan verkostoyhteistyötahoon (perheneuvola, nuorisopsykiatria) oppilaan luvalla jälkihoidon järjestämiseksi.

Jälkihoito perustuu oppilaan vapaaehtoisuuteen, mutta sitä tulee tarjota kaikille kiusaamista kokeneille ja kiusaamistekoja tehneille oppilaille. Jälkihoito voidaan toteuttaa esimerkiksi yksilökäynteinä.

Jälkihoidon toteuttanut työntekijä kirjaa tuen toteutumisen ja toimenpiteet omiin asiakaskertomuksiinsa ja tarvittaessa tiedottaa koulua, mikäli kiusaaminen on jatkunut.

3.4 Toimintamallit kaaviokuvina

Toimintaohjeet henkilökunnalle

Toimintaohjeet oppilaalle

Jos sinua tai kaveriasi kiusataan tai näet kiusaamista, kerro siitä heti aikuiselle.

- Kiusatun ja kiusaajan kanssa jutellaan asiasta.
- Koulun henkilökunta seuraa asiaa 2-4 viikon ajan.
- Asiasta järjestetään seurantapalaveri.
- Jos kiusaaminen kuitenkin jatkuu seurannan aikana, kerro siitä aikuiselle.

Kiusaaminen jatkuu

- Järjestetään palaveri, johon tulevat mukaan sekä kiusatun että kiusaajan huoltajat. Tähän palaveriin osallistuu opettajan lisäksi myös muuta koulun henkilökuntaa.
- Tavoitteena on kiusaamisen loppuminen. Myös kodit sitoutuvat tähän tavoitteeseen.
- Asiasta sovitaan seurantapalaveri.

Kiusaaminen päättyy

- Sekä kiusatulla että kiusaajalla on mahdollisuus saada kiusaamisen jälkeistä jälkihoitoa, jossa pääset keskustelemaan asiasta esimerkiksi koulukuraattorin tai koulupsykologin kanssa.

Kiusaaminen jatkuu

- Opettaja ottaa yhteyttä koulun ulkopuolisiin tahoihin: Ilmoitus lastensuojeluun ja muille tarvittaville verkostoille
- Seuranta jatkuu, kunnes kiusaaminen päättyy.

Toimintaohjeet huoltajalle

Lapsesi tai nuoresi kertoo, että häntä kiusataan koulussa. Suhtaudu asiaan aina vakavasti. **Ilmoita** asiasta viipymättä lapsesi **luokanopettajalle** tai **luokanvalvojalle**.

Lapsesi luokanopettaja tai luokanvalvoja selvittää kiusaamisen. Hän juttelee sekä kiusatun että kiusaajan kanssa. Kiusaajalle annetaan mahdollisuus muuttaa käytöstään. Asiassa sovitaan **seuranta** 2-4 viikon päähän. Saat asiasta viestin Wilmassa ja mahdollisesti kutsun koululle palaveriin.

Kotona voit kannustaa lastasi tai nuortasi keskustelemaan kiusaamisesta kanssasi. Ole avoin sille, mitä lapsesi kertoo. Niin kiusatulle kuin kiusaajallekin on tärkeää tulla kuulluksi tulematta tuomituksi.

Kiusaaminen jatkuu

Järjestetään uusi palaveri, johon tulevat mukaan sekä kiusatun että kiusaajan huoltajat. Tähän palaveriin osallistuu opettajan lisäksi myös muuta koulun henkilökuntaa. Tavoitteena on kiusaamisen loppuminen. Myös kodit sitoutuvat tähän tavoitteeseen. Asiasta sovitaan seurantapalaveri.

Kiusaaminen päättyy

Sekä kiusatulla että kiusaajalla on mahdollisuus saada kiusaamisen jälkeistä jälkihoitoa, jossa oppilas pääsee keskustelemaan asiasta esimerkiksi koulukuraattorin tai koulupsykologin kanssa.

Kiusaaminen jatkuu

Opettaja ottaa yhteyttä koulun ulkopuolisiin tahoihin: Ilmoitus lastensuojeluun ja muille tarvittaville verkostoille. Seuranta jatkuu, kunnes kiusaaminen päättyy.

3.5 Suunnitelmaan perehdyttäminen ja tiedottaminen lukuvuosittain

Henkilöstö perehdytetään kiusaamisen vastaiseen suunnitelmaan ja Juupajoen toimintamalliin lukuvuoden alkaessa.

Oppilaat perehdytetään niihin ensimmäisinä kouluviikkoina luokanopettajien ja luokanvalvojien toimesta.

Huoltajille tiedotetaan kiusaamisen vastaisesta suunnitelmasta kouluun tutustumisen yhteydessä sekä aina lukuvuoden alkaessa Wilma-viestillä. Kiusaamisen vastainen suunnitelma on luettavissa Juupajoen kunnan verkkosivuilla.

3.6 Päivittäminen, seuranta ja arviointi

Juupajoen kiusaamisen vastainen suunnitelma sekä siihen liittyvät toimintamallit päivitetään tarvittaessa. Opetuksen järjestäjä seuraa kiusaamistapausten määrää sekä toteutettuja toimenpiteitä Wilma-muistioden ja oppilaiden Wilma-merkintöjen perusteella. Opiskeluhoitoryhmät arvioivat lukuvuosittain kiusaamisen vastaisen ja ehkäisevän toiminnan toteutumista ja vaikuttavuutta. Kiusaamisen vastaista toimintaa arvioidaan lisäksi säännöllisesti luokkakohtaisilla oppilaskyselyillä sekä henkilökunnan yhteissuunnittelupalavereissa, joissa käsitellään luokkakohtaisesti kunkin luokan tilannetta, esiin nousseita havaintoja ja mahdollisia huolenaiheita. Tulevaisuuden kehittämistehtävänä on laatia henkilökunnalle kiusaamisen vastaisen työn kysely, jonka avulla kartoitetaan toiminnan nykytila sekä tunnistetaan sen vahvuuksia ja kehittämiskohteita.